

Eva Back

Aatteet puntarissa

Tietokirja

AATTEET

PUNTARISSA

Eva-Lisa Back,

kotoisin (entinen) Rovaniemen maalaiskunnasta,
asunut Tampereella 1993–1999 ja vuodesta 2003 lähtien.

Yhteiskuntatieteiden maisteri.

Kiinnostunut maailman asioista, etenkin ympäristöstä, elämänta-
vastamme ja politiikasta.

AATTEET PUNTARISSA

Eva Back

BoD
Books on Demand

© 2013 Eva Back

Kannen kuva: Raatihuone, Tampereen keskustori.

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-286-592-2

*Älä usko mihinkään yksinkertaisesti
koska olet kuullut sen.*

*Älä usko mihinkään tapaan
koska se on kulkenut sukupolvelta toiselle.*

*Älä usko yhtään mihinkään
koska se on kirjoitettu johonkin pyhään kirjaan.*

*Älä usko mihinkään opettajaasi tai vanhempaasi
vain koska he ovat auktoriteetteja.*

*Mutta kun havaitset ja analysoit,
kun löydät kaiken olevan sopusoinnussa järjen
kanssa ja kun huomaat että se on kaikkien
eduksi, hyväksy se ja elä sen mukaan.*

— Buddha —

Sisällysluettelo

1 Johdanto	7
2 Alkukapitalismin aikoja	10
3 Aikamme yleisesti tunnustettuja ongelmia	16
4 Aatteiden nousujen taustoja ja olosuhteita	20
4.1 Vasemmistopuolueet	25
4.1.1 Sosiaaliturvaa toisen maailmansodan jälkeen ...	30
4.1.2 Tiedon varaan rakentuva identiteetti	34
4.2 Kokoomus	38
4.2.1 Oikeistolainen versus alkiolainen talousoppi....	45
4.2.2 Hyvinvointiliberalismista kommunitarismiin ...	49
4.3 Keskusta	53
4.3.1 Kant, Alkio ja Weber – länsimaiset lait, työ- ja luontosuhde sekä elämäntapa	62
4.3.2 Mitä alkiolaisuus pitää sisällään	68
4.3.3 Alkion yhteiskunta- ja valtionäkemyksiä	71
4.3.4 Alkion talousajattelua ja kansainvälisyyttä	78
4.4 Perussuomalaiset	88
4.5 Ympäristöpuolue Vihreät	95
5 Aatteet uusiksi, miten vastata tämän ajan tarpeisiin	101
6 Pohdintaa	113
Lähteet	118
 LIITE 1. Vasemmiston periaateohjelma.	 124
LIITE 2. Sosialidemokratian periaatteet.	138
LIITE 3. Kokoomus. Säännöt ja periaateohjelma.	144
LIITE 4. Keskustan periaateohjelma.	158
LIITE 5. Perussuomalaisen puolueen yleisohjelma.	167
LIITE 6. Kristillisdemokraattien periaatteet.	171
LIITE 7. Vihreiden periaateohjelma.	174
LIITE 8. Ruotsalaisen kansanpuolueen puolueohjelma. ..	185

1 JOHDANTO

** Tsze-Kung kysyi millainen on viisas mies. Mestari sanoi:
Hän toimii ennen kuin puhuu ja puhuu sen jälkeen toimin-
tansa mukaisesti. – Kungfutse*

Suomen poliittinen kenttä on viime vuosina ollut erityisen muuttuva, eri puolueiden suosio on vaihdellut rajustikin vaalien jälkeen. Toisaalta puolueet ovat alkaneet kummasti muistuttaa toisiaan, esimerkiksi Kokoomuksen nykyinen presidentti Sauli Niinistö kampanjoi muutama vuosi sitten työväen aatteella.

Toinen vastaava esimerkki oli, kun demarien Paavo Lipposenkin myötävaikutuksella purettiin hyvinvointivaltiota 1990-luvulla mittavine leikkauksineen ja säästöohjelmineen. Vihreätkin ovat kunnostautuneet tässä oman hännän puremisessa, kun puolue on kunniakkaasti julistanut ympäristösuojeluohjelmiaan, mutta silti se on ollut hallituksessa, joka lisäsi ydinvoimatuotantoa. Viimeisten vuosien aikana esimerkiksi ekotalouden kehittäminen ja uusiutuvien luonnonvarojen käyttöön siirtyminen ovat hidastuneet, vaikka monet tahot luulivat puolueen keskittyvän näihin asioihin sitä aikoinaan perustettaessa.

Keskustakaan ei ole kovin hyvin onnistunut uudistamaan tai selkeyttämään profiiliaan yleispuolueesta yksilöllisemmäksi, vaan viimeksi hallituksessa ollessaan se mukaili aika paljon Kokoomusta. Toisaalta hallitusohjelmat sitovat kaikkia osapuolia yhteis-

ten tavoitteiden taakse. Keskustalla olisi kyllä hallussaan tämän ajan henkeen sopiva aate eli alkioalaisuus, mutta ehkä tähän asti on eletty vielä sen verran hyviä aikoja, että puolueen ei ole edellisten Keskustan hallitusten aikoina tarvinnut kaivaa sitä naftaliinista ja jalostaa näkyvästi 2000-luvun ihmisten tarpeisiin.

Loppuvuodesta 2012 elettiin jännittäviä aikoja, tuleeko maailmanloppu vai ei. Televisiokanava Jim näytti ohjelmistossaan minisarjan *JIM D: Lopun aikojen saari, osa 1–2*. Dokumentissa kerrottiin aikoinaan, noin 400 eaa. – 300 jaa., Keski-Amerikassa eläneiden intiaanien eli Mayojojen aikakäsityksestä, joka poikkeaa länsimaisesta lineaarisesta eli koko ajan eteenpäin vievästä aikakäsityksestä. Mayoilla, kuten muillakin varhaisilla korkeakulttuureilla, oli nimittäin syklinen, kehämäinen aikakäsitys eli että jonkin aikajakson lopussa palataankin taas alkuun ja näin alkaisi taas uusi aikajaksojen kausi.

Äskettäin, eli tarkemmin 21.12.-12, olisi ollut viidennen aikajakson loppu ja kun Mayojojen kalenteri näytti päättyvän tähän, niin monet ihmiset uskoivat tämän tarkoittavan maailmanloppua, etenkin Amerikassa monet varustautuivat pahimman varalle. Mayojojen mukaan ensimmäisellä aikajaksolla jumalat tuhosivat sen ajan kelvottomat ihmiset, koska he eivät kunnioittaneet toisiaan. Miten sitten muut aikajaksot päättyivät, sen historia tietää, ja onneksemme tämä viimeisinkin aikajakso päättyi ilman suurempia katastrofeja.

Tällaiset kriisi- ja taitekohdat pistävät kuitenkin miettimään yleisemmin elämänmenoamme tai omaa elämäntapaamme. Huonot mallit kostahtuvat ja mitä laajemmin ne vaikuttavat, niin sitä useammat joutuvat sen vaikutuspiiriin. Tottumus on myös toinen luonto, joskus vääristä malleista on tietoisesti pyristeltävä irti ja haettava vaikka kiven kolosta oikea malli elämiselle.

Tässä teoksessa sivutaan edellä esitettyä problematiikkaa eli elämäntapaamme, eri kulttuureita ja taloutta, mutta eniten tässä kuitenkin pohditaan Suomen poliittista kenttää nykyään. Monien aatteiden taustalla on myös uskonto ja/tai jokin kansainvälinen ideologia. Yleensä ihmisillä tulisi olla ensin selkeä (myös universaali / yleismaailmallinen) suunta, mitä kohti pyrimme, ja sitten tulee poliittinen ja muu toiminta tämän päämäärän saavuttamiseksi. Mitä enemmän vaikkapa yksi puolue onnistuu haalimaan kansalaisten todellisten ja ajankohtaisten tarpeiden mukaisia asialinjoja ohjelmaansa, niin sitä varmemmin se menestyy. Enää ei hajota ja hallitse -tyylinen politikointi onnistu, jos ja kun ihmiset huomaavat selvästi ongelmat ja niitä korjaavat tahot sekä toimivat sen mukaisesti.

Mikään kattava teos ei tämäkään ole, mutta toivottavasti valittu näkökulma – eli eri aatteiden arvioiminen – palvelee oman yhteiskunnallisen aatteensa etsijöitä ja auttaa osaltaan selkeyttämään monimutkaista maailmaamme sekä sen muutoksia. Tärkeintä kuitenkin olisi saada ihmiset ulos kipsiin valetuista ajatusmalleistaan ja houkutella heitä ajattelemaan yksinäinä omista lähtö-

kohdista käsin globaalisti ja yleisinhimillisesti, koska se on lopulta kuitenkin meitä kaikkia ihmisiä yhdistävä alkutekijä. Lisäksi joku viisas on sanonut, että tässä todellisuudessa ainoaa pysyvää on muutos, minkä takia on epäterveellistä tuodittautua ajatusmallin, että vallitsevat asiat eivät muuttuisi. Saksalaisen sanonnan mukaan asiat on otettava vastaan sellaisina kuin ne tapahtuvat, mutta pitää yrittää saada asiat tapahtumaan kuten ne haluaisi ottaa vastaan.

2 ALKUKAPITALISMIN AIKOJA

** Leppeä vastaus taltuttaa kiukun, mutta loukkaava sana nostaa vihan. Hankkeet sortuvat, missä neuvonpito puuttuu; mutta ne toteutuvat, missä on runsaasti neuvonantajia. Laiskan tie on kuin orjantappurapehko, mutta oikeamielisten polku on raivattu. – sananlaskut 15 (evl.fi)*

Maailmassa on paljon erilaisia uskontoja ja kulttuureja, joissa eletään pääpiirteittäin samoin kuin kristittyissäkin maissa. Sotia on ollut historiassa lähes jokaisella kulttuuri- ja uskontokunnalla, joten siinä mielessä lähes kaikki niistä taitavat olla yhtä väkivaltaisia tai väkivallattomia. Länsimaissa suurin osa kansalaisista on vihkiytynyt kristilliselle suunnalle, maailman väestöstä noin 33 % on kristittyjä. On siis olemassa paljon muitakin uskontoja ja uskomuksia, olisikin hyväksi tietää vähän näistä kaikista, jotta ihmiset saisivat hieman perspektiiviä aikamme ongelmiin ja elämäntapoihin osaten siten

ehkä paremmin hoitaa nämä ongelmat. Luonto ja ihminen perustarpeineen ovat kuitenkin kaikkialla samantyyppisiä, joten ei luulisi olevan vaikeaa hoitaa näitä asioita kuntoon. Suurin ongelma lienee yksimielisyyden saavuttaminen sekä tepsivän toimintamallin luominen, kun monesti hankkeet kaatuvat yksittäisten tahojen intressien tai estämisten takia.

Lähes kaikissa uskonnoissa on jumalansa ja niissä kehoitetaan ihmisiä elämään sopusoinnussa keskenään sekä luonnon kanssa ja kunnioittamaan toisia kansoja. Monissa kulttuureissa luontoa suorastaan palvotaan ja ihmiset elävät täysin sen ehdoilla, vaikka sitten varjopuolena onkin köyhyyttä. Ehkä totuus uskonnoista ja kulttuureista tai ainakin elämäntavoista löytyykin kaikkien niiden välimaastosta, aivan kuin yhteiskunnallinen totuus löytyy usein eri medioita seuraamalla. Kun haetaan kestävää elämäntapaa ja länsimainen eli kristillinen kulttuuri ei ole sitä löytänyt tai se (sen osia) on ymmärretty alkujaan väärin, niin tämän takia olisi hyvä tehdä löytöretkiä muihinkin kulttuureihin tietenkin ilman pelkoa, että kadottaisi omansa. Vaikka alussa olevassa Buddhan ohjetaulussa kehoitetaankin olemaan uskomatta pyhiin kirjoihin, niin kirjauskonnot juuri perustuvat pyhiin kirjoituksiin kuten esimerkiksi juutalaisuus, kristinusko ja islamilaisuus.

Länsimainen kulttuurimme tuntuu paahtavan erityisesti työelämän osalta väärillä raiteilla ainakin jos sen arvoja vertaa uskontomme eli länsimaissa nykyään yleisesti vallitsevan luterilaisuuden arvoihin. Weber (1990) kirjoittikin alkukapitalismin

ajoista, jolloin monille yrittäjille tuli työnteosta sanoisiko hieman vääristynyt ”elämän välttämättömyys” ja näin ”ihminen on ole-massa liikkeensä vuoksi eikä liike ihmisen vuoksi”. Voi olla, että tämän takia länsimainen kulttuuri ja ihmisarvo yleensä ovat nyky-ään huonossa hapessa ja talousmallimme vinoutui muutamien yrittäjien suuntautuessa kalvinismiin, joka oli sveitsiläisen uskon-puhdistajan Jean Calvinin (1509–1564) perustama kristinuskon haara, ja joka tuolloin oli muodissa luterilaisen uskontosuunnan ohella. Kalvinismi kuului myös protestanttisen kristinuskon op-pisuuntiin. (Wikipedia/kalvinismi).

Saksalaisen teologin, alkujaan katolisen kirkon munkki Martti (Martin) Lutherin (1483–1546) oivallus aikoinaan oli, että ”ihmi-sen pelastuminen tapahtuu yksin Jumalan armosta, ei tekojen kautta”. Tämän havainnon seurauksena luterilaisuus sitten muo-dostui ”protestiliikkeenä keskiajalla”, opin mukaan ”usko kuuluu arkeen ja Raamattu kuuluu kaikille”. (evl.fi)

Saksalainen sosiologi Max Weber esitti puolestaan myöhem-min teoksessaan *Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki* (ilmestyi vuonna 1904), että

”kapitalismin syntyyn vaikutti kalvinismin ennaltamäärää-misoppi, jonka mukaan taivaaseen pääsyyn ei voinut itse vaikuttaa. Kalvinistit tarvitsivat varmuuden pelastumisesta, joten he ajattelivat, että maallinen menestys oli osoitus kuulumisesta pelastuvien joukkoon. Tämä Weberin mukaan osaltaan synnytti taloudellisen järjestelmän, joka myöhem-min jatkoi olemassaoloa uskontoon perustuneesta synnys-

tään riippumatta. Weber ei tarkoittanut, että kalvinismi olisi ollut välttämätön kapitalismin syntymiselle, vaan sanoi, että kapitalismi olisi ilman kalvinismia syntynyt jossain muussa muodossa”. (Wikipedia / Max Weber)

Alkukapitalismin aikana liike-elämä näin jossakin mielessä unohti inhimilliset elämänpiirteet esimerkiksi työntekijöiden ja luonnon kohtelussa, kun yrittäjät keskittyivät pääasiassa omaisuuksien keräämiseen ja keskinäiseen kilpailuun. Tällä mallilla yhteiskunta toki menestyi ja vaurastui, vaikka tätä omaksuttua tapaa voisi luonnehtia kärjistäen myös ahneeksi, luontoa ja ihmistä hyväksikäyttäväksi, itsekkääksi, piittaamattomaksi ja sitä kautta julmaksi.

Yleensä näitä kaikkia piirteitä pidetään syntinä vähän joka uskonossa, myös kristinuskossa ja etenkin luterilaisuudessa. Yhdessä tehtyä vaurautta tulisi päinvastoin jakaa niin, että kaikki ihmiset pärjäävät edes jotenkin. Toki riskejä ottava ja vastuuta kantava ansaitsee isoimmat palkkiot, mutta myös itse työn tekevät ansaitsevat pitkittäistyöstä pitkittäisetuja ja huolenpitoa sekä varmuutta siitä, ettei ihmistä ikinä alisteta koneen osaksi ja että hänen inhimilliset tarpeensa huomioidaan.

Kiinalaisen sanonnan mukaan ”tärkeintä elämässä on puutarhan hoito, eikä sekään ole kovin tärkeätä”. Toiseksi, irkutskilaisen kansanviisauden mukaan ”kovin vähän tarvitaan onnelliseen elämään”. Lisäksi, vaikka jossakin kiistassa asiaa puolustaisi vain yksi ihminen ja muut olisivat siitä täysin eri mieltä, niin ei tämä tarkoita automaattisesti sitä, että tämä yksi olisi väärässä edes

demokratioissa. Näistä voisi päätellä, että ihmisen tulisi hoitaa hyvin ympäristöänsä ja siten siitä voi saada jopa koko elannon esimerkiksi kasvissyöjänä, ja näin ihminen voi elää periaatteessa vaatimattomastikin täysin tyytyväisenä.

Lisäksi demokratiassa yleensä oletetaan, että enemmistö on oikeassa. Katsottaessa näitä nykyisiä länsimaita tämä teoria epäilyttää, koska lähinnä niitä hallitsevat talouskriisit, ilmastonmuutokset sekä ihmisten epätasa-arvoisuus. Näyttää siltä, että päätöksenteossa ovat olleet mukana vain samanmieliset eikä kaikki kansalaiset, koska nämä edellä mainitut ongelmat vain syvenevät. Asioihin vaikuttamassa tulisi pikemminkin olla mukana monia erilaisia yhteiskuntaryhmiä ja myös vähemmistöjä.

Yleensä sivistysvaltion tilan näkee siitä, miten se kohtelee heikompiaan, ja ketkä tietävät parhaiten esimerkiksi vähemmistöjen ongelmista kuin he, jotka sitä itse joka päivä elävät. Lisäksi demokraattisessa päätöksenteossa valistuneiden ihmisten tulisi vertailla eri asioita, hakea tietoa, ottaa huomioon aiemmat erheet ja eriävät mielipiteet, ja näiden pohjalta päättää enemmistöperiaatteella parhaasta vaihtoehdosta vallitsevin ongelmien ratkaisemiseksi yhdessä. Nykyinen aika ja elämänpolitiikka tuottavat myös jo melko paljon yksilöllistyneitä, privatisoituneita kansalaisia, joten myös päättäjien tulisi ottaa huomioon tämä eikä tarjota kaikille samanlaisia ratkaisuja vaikka byrokratiassa edelleen eletäänkin.

Kun länsimainen yrityskulttuuri on näin retostellut jo toista sataa vuotta ja tuloksena on vaurautta ja ilmastonmuutoksia, niin järkipärisenä tahona se ymmärtäisi myös korjata aiheuttamansa sekasotkun vaurautensa avulla. Sanotaan tätä korjausliikettä vaikka sitten ympäristöveroksi. Toiseksi tulisi katsoa, että jos sama talousmalli jatkuu, niin enää ei saa vaurioittaa luontoa eikä ihmisiääkään, vaan järkipärisesti tulee hakea ne tuottamis- ja elämismallit, jotka eivät enää lisää ilmasto- tai muitakaan yhteiskunnallisia ongelmia.

Tässä kohtaa olisi väärin alkaa vaatia pelkästään tavallisia ihmisiä säästämään esimerkiksi kotiensa lämmityksestä talvella, koska pikemminkin köyhät länsimaiset palkansaajat ovat yhtä lailla tämän kapitalismin uhreja kuin muukin maailma ja kansat. Markkinoille pitäisi saada tuotteita ja palveluita, jotka edistävät ihmisten ohella myös luonnon pärjäämistä. Kulttuurimme tulee saada kestäväksi kaikin tavoin ja samalla myös toimivaksi talous- ja yhteiskuntamalliksi muillekin kansoille, kun ne nyt orastavan markkinataloutensa myötä alkavat vaurastua.

3 AIKAMME YLEISESTI TUNNUSTETTUJA ONGELMIA

** Emme voi ratkaista ongelmia ajattelemalla samalla tavalla
kuin silloin, kun loimme ne. – Albert Einstein*

Toisinaan kattavan ajankuvan saa pelkästään lukemalla paikallisia sanomalehtiä muutaman kuukauden ajan ja erittelemällä sieltä uutisaiheet ongelmakenttiensä mukaan. Kuka tahansa näin tekee, niin ei voi olla törmäämättä tiettyihin poliittikkoihin tai asiakysymyksiin, joiden kautta nykyään tuodaan esille lähes joka päivä samoja sanomia. Nämä aihepiirit ovat pysyneet valitettavan pitkään samanlaisena, samoin kohteet.

Liioittelematta voisi väittää, että köyhyyden kroonistuminen Suomessakin joidenkin kohdalla on ainakin yksi suuri ja yleinen huolenaihe nykyään. Väestö on epätasa-arvoistunut liikaa taloudellisesti ja alueellisesti viime vuosina ja monien elämää voivat hallita epävarmaan toimeentuloon liittyvät ongelmat koko ajan, vaikka periaatteessa Suomenkin kokonaisvauraus lienee vain kasvanut viime vuosikymmeninä. Toinen suuri ongelma on ilmastomuutos, joka on muuttanut säät ja muut luonnon olosuhteet ajoittain jopa ihmisellekin vaarallisiksi ainakin monilla rannikkoseuduilla. Vielä vakavampaa on tutkijoiden varoitteletut jäätiköiden sulamisesta ilmastomuutoksen seurauksena ja tämä aiheuttaisi valtamerien vesien nousua metreillä ehkä jo seuraavan sadan vuoden aikana.

.....

Nykyisin ympäristö ja länsimainen elämäntapa ovat monessa mielessä kriisissä, yhteisesti politiikkaamme muuttamalla näitä asioita voidaan korjata. Kirjoittaminen ja keskustelut ovat tärkeitä yhteisten päämäärien löytämiseksi ja etenkin tietoyhteiskunnassa monien on mahdollista esittää omia näkemyksiään. Yhteisten päämäärien löydyttyä niitä voidaan toteuttaa vaikkapa yritysten ja erehdysten kautta, kuten asiat yleensä tuppaavat etenemään. Tässä teoksessa esitän oman kantani ja punnitsen puolueiden nykyisiä painoarvoja. Mielestäni nykyisiä puolueita voisi hyvin tiivistää isommiksi puolueiksi, joiden olisi helpompi lunastaa lupauksensa äänestäjille ja lopputuloksena olisi kaikkien puolueiden tavoite, eli tyytyväinen ja toimiva kansakunta.

9 789522 865922

BODTM
Books on Demand

www.bod.fi